

5 pav. Perkasos 5 PV sienelės vaizdas iš ŠR. M. Daubaro nuotr.

Fig. 5. The SW wall of trench 5, as seen from the NE.

smėlio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XV(?)–XVIII a. Po juo pasiektas geltono smėlio įžemis (3 pav.).

Perkasoje 5 įsigilinus iki 0,6–2,5 m, išryškėjo panaši situacija: vienalaikio pastato liekanos, intensyvus raudono degto molio plytų duženų sluoksnis (4, 5 pav.) ir XV(?)–XVIII a. datuojamas 50–90 cm storio pilkas, vietomis juodas priesmėlis. Jis atsidengė po 1,5 m storio griuvenų sluoksniu. Likusioje dalyje vyravo judintas gruntas ir griuvenų sluoksniai. Tyrimų metu perkasose surasti radiniai perduoti Valstybiniam Vilniaus Gaono žydų muziejui, gyvūnų kaulai – VU Bioarcheologijos centrui.

Apibendrinat rezultatus galima teigti, kad pagrindinio tyrimų tikslo įgyvendinti nepavyko. Nors tyrimų eigoje atidengtos statinių liekanos, tačiau turimų duomenų nepakanka norint jas identifikuoti, susieti su vandens sistemos struktūriniais elementais ar ritualinių vonių vieta. Kad vaizdas būtų išsamesnis, reikia platesnės apimties tyrimų visose žemės judinimo vietose.

The Grounds of the Great Synagogue Complex in Vilnius

An excavation was conducted at the site of the Great Synagogue building complex on the plot at Vokiečių St. 13A in Vilnius Old Town (UK 16073) and its suburbs (UK 25504). In 2016, two trenches (51 m^2) were excavated at the sites of anomalies recorded during the 2015 geophysical survey of the site of the former Great Synagogue (Vokiečių St. 13) (Fig. 1). The investigation sought to determine the site of the pipes supplying water to the synagogue complex, their extent and direction, and to ascertain the location of the miqveh (ritual bath) or the communal well.

The investigation results showed that a horizon, up to 3 m thick, of different layers, which consist of a 15th(?)–18th-century layer, rubble (Figs. 4, 5), and displaced soil predominated at the site. Although building fragments (18th–19th-century) were unearthed in the trench (Figs. 2, 3), there is still insufficient data to connect them with the features in question.

Karolis Duderis

Krekenavos bažnyčios šventorius

Krekenavos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios statinių komplekse (UK 32375) Krekenavos (UK 17090) miestelio teritorijoje (Panevėžio r., Bažnyčios g. 13) planuota įrengti žaibosaugą. Todėl prieš vykdant žemės judinimo darbus, atlikti archeologiniai tyrimai.

2016 m. ištirti 4 šurfai (4 m² bendro ploto) bei atlikti žvalgymai kasamos tranšėjos vietoje (101 m, apie 30,3 m² bendro ploto).

Žvalgomųjų tyrimų metu šurfuose po velėna, kurios storis siekė apie 10 cm, fiksuotas supiltinis 30–75 cm storio grunto sluoksnis, suformuotas XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje vykdant dabartinės bažnyčios statybos darbus. Tik šurfe 3, 55–65 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus fiksuotas 5–20 cm storio tamsiai pilkos spalvos žemės sluoksnis, kuris turėtų būti laikomas iki XIX a. pabaiga – XX a. pradžia buvusiu tuometiniu žemės paviršiumi. Po šiais sluoksniais fiksuotas permaišytas rudos spalvos priemolio, pereinančio į pilkos spalvos priemolį, sluoksnis, kuriame rasta sulaužytų žmogaus kaulų. Panašu, jog šis sluoksnis susidarė XVII–XVIII a. (gal net ir XIX a. I pusėje) šioje vietoje laidojant mirusiuosius. Tik šurfe 3, 1,5–1,6 m gylyje iš dalies atidengtas kapas 1 (1 pav.). Mirusysis palaidotas lentiniame karste, orientuotas ŠV–PR kryptimi, galva į ŠV. Panašu, jog šį kapą reiktų datuoti XVIII a. (galbūt XIX a. I puse) ir priskirti paskutiniam šios teritorijos užlaidojimo etapui. Pažymėtina, jog kapas dėl mažos tyrimų apimties iki galo nebuvo atidengtas.

Šurfe 2, permaišytame sluoksnyje, perkastame tiesiant šilumos tinklų trasą, rastas žalvarinis trikampio formos apkalėlis (ar jo fragmentas) su užsikonservavusia oda (2 pav.). Šis radinys turėtų būti datuojamas XV–XVII a.

Žvalgant kasamos įžeminimo kontūro tranšėjos vietoje, po velėna fiksuoti 10–50 cm storio supiltiniai sluoksniai, po kuriais fiksuotas rudos spalvos permaišytas priemolis. Šiame sluoksnyje rasta pavienių sulaužytų žmogaus kaulų.

Atlikus tyrimus žmonių kaulai antropologiškai netirti dėl jų fragmentiškumo. Kaulų fragmentai perduoti Krekenavos bažnyčios kunigui dr. Gediminui Jankūnui, kuris juos perlaidojo pagal krikščioniškas tradicijas bažnyčios šventoriuje.

1 pav. Kapas 1. K. Duderio nuotr.

Fig.1. Burial 1.

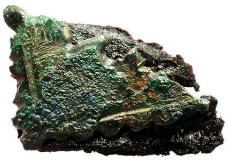

0 3 cm

2 pav. Žalvarinis apkalėlis su odos fragmentu. K. Duderio nuotr.

Fig. 2. Bronze openwork fitting with leather remains.

Krekenava Churchyard

In 2016, 4 test pits (a total of 4 m²) were excavated and an archaeological survey (a total of 30,3 m²) in was conducted in Krekenava churchyard, Bažnyčios street 13.During the archaeological survey a mixed layer of 10–50 cm thick was found in a trench of grounding contour. Some broken human bone fragments, red and yellow brick fragments were found in this mixed layer.

Up to 1,6 m thick, ground layers mixed with broken human bones, red and yellow brick fragments were found in test pits 1, 2 and 4. A part of a human burial, dated back to 18th–19th c. was uncovered in test pit 3, in a depth of 1,5–1,6 m (fig. 1). In test pit 2, bronze openwork fitting with leather remains (fig. 2) dated back to the 15th– 17th c. was found in a mixed ground layer.

Raimonda Nabažaitė,
Monika Rapkevičiūtė

Klaipėdos senųjų evangelikų liuteronų bažnyčių ir jų aplinkos tyrimai

2016 m. gegužės–lapkričio mėnesiais UAB „Dangės krantinės“ rekonstruojant ir pritaikant istorinį XIX a. vidurio sandėlį gyvenamosioms reikmėms (1 pav.), BRIAI tęsė archeologinius tyrimus Klaipėdos senamiesčio sklype Turgaus g. 37 (UK 27077). Tyrinėta vietovė patenka į 3 struktūriškai skirtingus istorinius-archeologinius horizontus: XVI a. II pusės – XVII a. vidurio / XVIII a. pradžios Klaipėdos senųjų evangelikų liuteronų bažnyčių aplinką, XVII–XVIII a. gynybinių įtvirtinimų kompleksą ir XIX a. sandėlio teritoriją. Jie pradėti pažinti anksčiau BRIAI vykdant tyrimus (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 258–265; *ATL 2010 metais*, 2011, p. 343–347; *ATL 2012 metais*, 2013, p. 335–340; *ATL 2013 metais*, 2014, p. 265–274).

Detalieji tyrimai apėmė rekonstruojamo istorinio sandėlio ŠR dalies vidų (plotai 33–35), buvusių pokariu pastatytų mechaninių dirbtuvių (PV) vietą (plotas 36) bei sandėlio išorės (PV) aplinką (plotas 37). Dvi pastarosios patenka į čia anksčiau stovėjusios Lietuvių bažnyčios ribas. Trūkstant duomenų apie šios baž-

1 pav. Rekonstruojamo XIX a. vidurio sandėlio vidinės (ŠR) dalies vaizdas iki tyrimų iš P. R. Nabažaitės nuotr.

Fig. 1. View, prior to the investigation, of the (NE) part of the inside of the mid-19th-century warehouse to be reconstructed, as seen from the S.

